

บทที่ 9 กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรธุรกิจ

○ ศึกษาเกี่ยวกับ

1. รูปแบบขององค์กรธุรกิจ
2. วิธีการการจัดตั้งองค์กรธุรกิจ
3. การควบคุมดูแลองค์กรธุรกิจ
4. หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจ (ภายในองค์กรและภายนอกองค์กร)
5. การเลิกกิจการขององค์กรธุรกิจ

○ รูปแบบขององค์กรธุรกิจ

1. ธุรกิจโดยเอกชนคนเดียว
2. ห้างหุ้นส่วนสามัญ
3. ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หรือเรียกว่า
(ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล)
4. ห้างหุ้นส่วนจำกัด
5. บริษัทจำกัด
6. บริษัทมหาชนจำกัด

○ กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดย**เอกชนคนเดียว**

- ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ตาม พรบ.ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499
- การดำเนินธุรกิจโดยบุคคลคนเดียว จะเป็นผู้จัดการเอง หรือแต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้จัดการแทนก็ได้
- ความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกต้องรับผิดชอบเองเป็นการส่วนตัว
- บุคคลต่างด้าวที่จะประกอบกิจการต้องมีหนังสืออนุญาตให้ประกอบธุรกิจจากอธิบดีกรมทะเบียนการค้า

○ กิจการที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

1. ผู้ประกอบพาณิชย์ในการทำโรงสีข้าว ทำโรงเลื่อยที่ใช้เครื่องจักร
2. ผู้ประกอบพาณิชย์ซึ่งขายสินค้า อย่างเดียวหรือหลายอย่าง ขายได้ตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป หรือ มีสินค้าเพื่อไว้ขายรวมทั้งสินตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป
3. กรณีข้อ 2. ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนนายหน้า หรือประกอบการหักลดกรรมอุตสาหกรรม
4. ผู้ประกอบพาณิชย์ในการขนส่งทางทะเล การขนส่งโดยรถราง การขนส่งโดยรถประจำทาง การรับซื้อที่ขายที่ดิน การให้กู้ยืม รับแลกเปลี่ยนซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ซื้อหรือขายตัวเงิน การธนาคาร การทำโรงรับจำนำ การโรงแรม

○ กิจการที่ไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

1. การค้าเร่ การค้าแผงลอย
2. กิจการเพื่อบำรุงศาสนา หรือเพื่อการกุศล
3. พาณิชยกรรมของ กระทรวง ทบวง กรม
4. พาณิชยกรรมของมูลนิธิ สมาคม สหกรณ์

○หน้าที่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ

1. ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนพาณิชย์ภายใน 30 วัน นับแต่วันเริ่มประกอบกิจการ
2. ยื่นคำขอ ณ สำนักงานพาณิชย์ในท้องที่ ที่สำนักงานประกอบกิจการตั้งอยู่
3. เมื่อจดทะเบียนแล้ว ต้องให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์ไว้ที่สำนักงานใหญ่ โดยเปิดเผยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้จดทะเบียน

○โทษผิดฐานไม่ปฏิบัติตาม พรบ.ทะเบียนพาณิชย์

1. ผู้ประกอบกิจการพาณิชย์กิจ ไม่จดทะเบียนพาณิชย์ หรือเมื่อเลิกกิจการแล้วไม่จดทะเบียนเลิกกิจการ
2. ผู้ประกอบกิจการพาณิชย์กิจ แสดงรายการอันเป็นเท็จ
3. ผู้ประกอบกิจการพาณิชย์กิจ ไม่ยอมให้นายทะเบียนพาณิชย์เข้าตรวจสอบหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบในสำนักงานของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ

มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท และในกรณีข้อ 1. ให้ปรับอีกวันละ 100 บาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

4. ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด ไม่จัดให้มีป้ายชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจโดยเปิดเผยภายใน 30 วัน นับแต่วันจดทะเบียน **ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท และในกรณีอันเป็นความผิดต่อเนื่องกันให้ปรับ อีกวันละไม่เกิน 20 บาท**

5. ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด ถูกสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์แล้ว ยังฝ่าฝืนประกอบพาณิชย์กิจต่อไป **มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ**

กฎหมายเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ
2. ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หรือ
(ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล)
3. ห้างหุ้นส่วนจำกัด

○ การจัดตั้งหุ้นส่วนทั่วไป

ปพพ.มาตรา 1012 “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

องค์ประกอบ

1. สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงเข้ากัน
2. เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน
3. ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น
 - 3.1 ทำกิจการอันเดียวกัน
 - 3.2 ไม่กระทำการแข่งขันกัน
 - 3.3 ดำเนินการร่วมกัน

○ ห้างหุ้นส่วนสามัญ

คือ สัญญาบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงนำหุ้นมาลงทุน ไม่ว่าจะ
เป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือแรงงานก็ได้ ทำกิจการร่วมกัน
ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น และ
บุคคลผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวง
ของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด (มาตรา 1012 , 1025 , 1026)

1. สัญญาหุ้นส่วนนั้นไม่มีแบบ ไม่จำเป็นต้องทำหลักฐานเป็น
หนังสือ
2. บุคคลที่จะลงหุ้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้
3. สัญญาเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน
4. ด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะได้จากกิจการที่ทำนั้น

○ คำว่า “แบ่งกำไร”

1. เป็นเรื่องของ**การแบ่งกำไรไม่ใช่ทรัพย์สิน** เช่น ชายหญิงอยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างอยู่กินด้วยกันจึงเป็นกรรมสิทธิ์รวมของทั้งสองฝ่าย ชายและหญิงจึงมีส่วนแบ่งในทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันนั้น ไม่ถือว่าเป็นหุ้นส่วนกัน
2. เพื่อประสงค์จะ**แบ่งกำไรไม่ได้แบ่งรายได้** เช่น ชายทรัพย์สินมาแล้วนำมาแบ่งกันโดยไม่ได้หักต้นทุนเพื่อคิดคำนวณกำไรมาแบ่งปัน ไม่ถือว่าเป็นหุ้นส่วนกัน
3. ต้องเพื่อประสงค์**แบ่งกำไรจากกิจการที่ทำ** ถ้าแบ่งกำไรอื่นนอกจากกิจการที่ทำก็ไม่ถือว่าเป็นหุ้นส่วนกัน

○ การลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วน

ทรัพย์สินที่จะนำเข้ามาเป็นทุนในห้างหุ้นส่วนแยก

วิธีการให้เป็น 2 วิธี คือ

1. โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นให้เป็นเจ้าของห้าง
2. ไม่โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นให้ห้าง แต่ให้ทรัพย์สินนั้นเพื่อให้ห้างยืมใช้ประโยชน์เท่านั้น

○ การลงหุ้นด้วยแรงงาน

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดได้ลงแต่แรงงานของตนเข้าเป็นหุ้น และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตราค่าแรงไว้ ให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วย ส่วนถั่วเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือลงทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น (มาตรา 1028)

ข้อสังเกต

(1) ไม่ได้ตราค่าหุ้นไว้ สันนิษฐานว่าสิ่งซึ่งนำมาลงหุ้นด้วยกันนั้นมีค่าเท่ากัน (มาตรา 1027)

(2) หุ้นส่วนคนใดลงแรงงานถ้ามีกำไร ให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วยส่วนถั่วเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือลงทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น (มาตรา 1028)

○ ความเกี่ยวพันของหุ้นส่วนเกี่ยวกับการจัดการงานของห้าง สิทธิของหุ้นส่วน

1. หุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิร่วมกันในทรัพย์สินของห้าง
2. หุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิได้ส่วนแบ่งผลกำไรและทรัพย์สินของห้างเมื่อห้างเลิก
3. ห้างหุ้นส่วนทุกคนมีสิทธิจัดการงานและควบคุมดูแลกิจการของห้าง
4. การโอนหุ้นให้หุ้นส่วนด้วยกันเอง เป็นสิทธิเฉพาะตัว หุ้นส่วนอื่นไม่มีสิทธิจะมากัดค้าน เว้นแต่จะมีข้อตกลงไว้เป็นอย่างอื่น
5. ถ้าชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงใช้เรียกเป็นชื่อห้างอยู่ ผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้งดใช้ชื่อของตนเสียได้ (มาตรา 1047)
6. ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งจะเรียกเอาส่วนของตนจากหุ้นส่วนอื่น ๆ แม้ในกิจการค้าขายอันใดซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนก็ได้ (มาตรา 1048)

○ ข้อห้ามของหุ้นส่วน

1. ห้ามมิให้ชักนำเอาบุคคลผู้อื่นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน โดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 1040)
2. ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งโอนส่วนกำไรของตนในห้างหุ้นส่วนทั้งหมดก็ดี หรือแต่บางส่วนก็ดี ให้แก่บุคคลภายนอกโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนที่เหลือบุคคลภายนอกนั้นจะเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่ได้ (มาตรา 1041)
3. ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 1032)

4. ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพเช่นเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่น โดยมีได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลา 1 ปี นับแต่วันทำการฝ่าฝืน (มาตรา 1038)

5. ถ้าชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงใช้เรียกเป็นชื่อห้างอยู่ ผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้คงใช้ชื่อของตนเสียได้ (มาตรา 1047)

○ ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก

1. ความเกี่ยวพันในเรื่องสัญญา

1.1 หุ้นส่วนคนหนึ่งไปทำสัญญากับบุคคลภายนอก หุ้นส่วนคนอื่นแม้ไม่ได้ทำสัญญาด้วยก็ต้องรับผิดชอบด้วย (ตามหลักตัวแทน)

1.2 หุ้นส่วนที่ไปทำสัญญาตาม 1.1 นั้น จะต้องทำสัญญาภายในขอบวัตถุประสงค์ของห้างหรือได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างนั้น หุ้นส่วนทุกคนจึงจะต้องรับผิดชอบในหนี้หนี้ทั้งหมด

○ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1050 “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็น ธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วน หมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้อง รับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ อันได้ ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

หลักเกณฑ์ตามมาตรา 1050

1. การกระทำนั้นเป็นทางธรรมดาการค้าขายของห้าง
2. หุ้นส่วนผู้กระทำต้องกระทำในฐานะหุ้นส่วนไม่ใช่ในฐานะ ส่วนตัว

○ ข้อสังเกต

- (1) หุ้นส่วนทำสัญญาภายในขอบวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าทำภายในกรอบก็ผูกพันหุ้นส่วนทุกคน แต่ถ้าได้กระทำไปนอกกรอบ วัตถุประสงค์ของห้างแต่ปรากฏพฤติการณ์ว่าห้างได้มีการถือเอาประโยชน์จากสัญญานั้นหรือให้สัตยาบันในสัญญานั้น เช่นนี้สัญญาแม้ทำนอกขอบวัตถุประสงค์ก็ผูกพันห้างได้เช่นกัน
- (2) การจัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้าง เช่น กู้ยืมเงินมาลงทุน
- (3) มาตรา 1050 เป็นกฎหมายปิดปากหุ้นส่วนไม่ให้ยกขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกผู้สุจริตว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบในสัญญานั้น

○ ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนที่ได้ออกไปจากหุ้นส่วนไปแล้ว

“มาตรา 1051 ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป”

“มาตรา 1054 วรรคแรกบุคคลใดแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจาก็ดี ด้วยลายลักษณ์อักษรก็ดี ด้วยกิริยาก็ดี ด้วยยินยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างก็ดี หรือรู้แล้วไม่คัดค้านปล่อยให้เขาแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วนก็ดี บุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน (ผู้ที่ไม่ใช่หุ้นส่วนแสดงตน)”

○ ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนใหม่

บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ใดๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย (มาตรา 1052)

○ การเลิกจ้างตามมาตรา 1055

1. การเลิกจ้างหุ่นส่วนโดยข้อสัญญา

- 1.1) ถ้าในสัญญาทำไว้มีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน
เมื่อมีกรณีนั้น
- 1.2) ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาล นั้น
- 1.3) ถ้าสัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด
แต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น

○ 2. การเลิกห้างหุ้นส่วนโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

2.1) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดบอกกล่าวแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น เมื่อสิ้นรอบปีทางบัญชีเงินของห้างหุ้นส่วนนั้น และผู้เป็นหุ้นส่วนนั้นได้บอกกล่าวความจำนองจะเลิกล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือน ตามมาตรา 1056

2.2) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งตาย หรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

ข้อสังเกต

ห้างหุ้นส่วนไม่เลิกกันเป็นไปตามมาตรา 1060 กล่าวคือ ในกรณีใน

(2.1) หรือ (2.2) ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนที่ยังอยู่รับซื้อหุ้นของผู้ที่ออกจากหุ้นส่วนไป

○ การเลิกจ้างโดยคำสั่งศาล

1. เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งนอกจากผู้ร้องฟ้องนั้น ล่วงละเมิด บทบังคับใด ๆ อันเป็นข้อสาระสำคัญซึ่งสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้แก่ตน โดยจงใจหรือเลินเล่ออย่างร้ายแรง
2. เมื่อกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะต่อไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียวและไม่มีหวังจะกลับฟื้นตัวได้อีก
3. เมื่อมีเหตุอื่นใด ทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ เช่น หุ้นส่วนทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำร้ายร่างกายกัน ฆ่ากัน แยกแยกกัน พุดกันไม่รู้เรื่อง ไม่มีทางปรองดองกันเลย ผู้เป็นหุ้นส่วนเข้ามาแย่งกัน จัดการงานของห้างก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท การบังคับบัญชาในห้าง ไม่มี ลูกจ้างไม่รู้จะฟังคำสั่งใคร หรือเข้าขัดขวางไม่ให้หุ้นส่วนอีกคน เข้ามาจัดการในห้าง

○ การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนสามัญ (มาตรา 1061)

1. เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกันแล้วให้จัดการชำระบัญชี เว้นแต่จะได้ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่นหรือว่าห้างหุ้นส่วนนั้นศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย
2. การชำระบัญชีนั้น ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันจัดทำหรือให้บุคคลอื่นซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้แต่งตั้งขึ้นนั้นเป็นผู้จัดทำ
3. การแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยคะแนนเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วน

วิธีที่ 1 ให้มีการชำระบัญชี รวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนมาเพื่อชำระหนี้คืนค่าหุ้นให้แก่หุ้นส่วน หรือแบ่งกำไรแก่ผู้เป็นหุ้นส่วน หากรวบรวมทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้หรือไม่พอใช้คืนให้ผู้เป็นหุ้นส่วนช่วยกันออกส่วนที่ขาดทุนตามส่วน

วิธีที่ 2 ตกลงให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่น

○ ลำดับของการชำระบัญชี (มาตรา ๑๐๖๒)

- (๑) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก
- (๒) ให้ชดใช้เงินสำรองและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง
- (๓) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน

○ ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญได้มีการจดทะเบียนแล้ว ห้างนั้นก็จะกลายเป็นนิติบุคคล คือ

1. ห้างหุ้นส่วนและตัวผู้เป็นหุ้นส่วนต้องผูกพันตามข้อที่จดทะเบียนไว้ ถ้าโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้ว
2. การควบคุมการดำเนินกิจการและมาตรฐานการสอบบัญชีเข้มงวดมากกว่ากรณีเป็นห้างหุ้นส่วนไม่จดทะเบียน
3. เมื่อห้างจดทะเบียนก็จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จดทะเบียน มาตรา 1015

4. ห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้เป็นหุ้นส่วนต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนด้วย
5. ถ้าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมีได้เลิกกัน เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัวย่อมใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไรหรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น
6. ถ้าผู้จัดการห้างได้กระทำไปนอกเหนือวัตถุประสงค์ของห้างย่อมไม่ผูกพันห้างหุ้นส่วนและห้างสามารถที่จะอ้างยันต่อบุคคลภายนอกว่าไม่ผูกพันห้างได้ แต่ถ้าห้างได้ให้สัตยาบันหรือถือเอาประโยชน์จากการกระทำนั้นก็จะยกขึ้นอ้างต่อบุคคลภายนอกไม่ได้

7. ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และ เป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ ในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่าง เดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้น เว้น ไขแต่จะได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด แต่ข้อห้ามนี้ ไม่นำมาใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้วในเวลาเมื่อ ลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำกิจการ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์อย่าง เดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันนั้นก็ได้บังคับให้ ถอนตัวออก (มาตรา 1066)

8. ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอันเกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียง 2 ปี นับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน (มาตรา 1068)

9. ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียนผิดนัดชำระหนี้ หุ้นส่วนมีความรับผิดในลักษณะเดียวกับผู้ค้ำประกัน

○ ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๗๗ “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมี**จำกัดความรับผิด**เพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(๒) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน**ไม่มีจำกัดจำนวน**อีกจำพวกหนึ่ง”

○ ข้อสังเกต

- (1) ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของหุ้นส่วนประเภท**จำกัดความรับผิดชอบแล้ว** จึงไม่จำเป็นต้องนำบทบาทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ
- (2) เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด**เลิกกันจะต้องมีการชำระบัญชีเสมอ** จะตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินเป็นอย่างอื่นนอกจากการชำระบัญชี เช่นเดียวกับบทบาทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่ได้
- (3) หุ้นส่วน**จำพวกจำกัดความรับผิดชอบไม่ถูกบังคับห้ามค้าขายแข่งขันกับห้าง** เพราะฉะนั้นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนี้เข้าไปค้าขายแข่งกับห้างได้ จึงไม่นำบทบาทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ

(4) หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด**ไม่มีสิทธิจัดการห้าง**
เพราะฉะนั้นการลง**หุ้นจะลงได้เฉพาะเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น** จึงไม่
นำเรื่องหุ้นส่วนสามัญมาใช้เพราะหุ้นส่วนสามารถลงแรงงานได้ด้วย

(5) หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด**สามารถโอนหุ้นได้โดยเสรี** แต่ใน
ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นหุ้นส่วนจะชักนำบุคคลภายนอกมาเป็น
หุ้นส่วนหรือโอนหุ้นโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนอื่นไม่ได้
จึงไม่นำเรื่องหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนจำกัดเฉพาะ
หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด

(6) หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดจะลงหุ้นด้วยแรงงานไม่ได้ต้อง
ลงเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นๆ เท่านั้น

○ สิทธิและความรับผิดชอบของหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัด

1. หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด เมื่อชำระค่าหุ้นครบแล้วไม่ต้องรับผิดชอบอะไรอีก และการเป็นหุ้นส่วนไม่ใช่เป็นสิทธิเฉพาะตัว จึงโอนและตกทอดทางมรดกได้

กรณีที่ไม่เป็นการเฉพาะตัว

- (1) ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะโอนหุ้นของตนปราศจากความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ ก็โอนได้ (มาตรา 1091)
- (2) การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดตายก็ดี ล้มละลายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถก็ดี หาเป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันไม่เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 1092)
- (3) ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดตาย ทายาทของผู้นั้นยอมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 1093)

○ สิทธิและความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด

1. สิทธิเกี่ยวกับการควบคุมการจัดการ

หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นที่มีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด
หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่มีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดแต่มี
สิทธิควบคุมการจัดการโดยควบคุมคล้ายๆ กับผู้ถือหุ้น คือ มีสิทธิที่จะ
สอบถามกิจการหรือมีสิทธิในการที่จะตรวจสอบสมุดบัญชีเอกสารของห้าง
แต่ไม่มีสิทธิเข้าไปสั่งการให้กระทำการอย่างใดๆ ได้ (มาตรา 1080 ประกอบ
มาตรา 1037)

2. เป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนได้ (มาตรา 1089)

3. ดำเนินการค้าแข่งกับห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ (มาตรา 1090)

4. ถ้าสัญญาจัดตั้งห้างระบุไว้ให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดมีสิทธิที่จะ
ให้คำแนะนำ ออกความเห็น หรือแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้จัดการได้ ดังนี้ไม่ถือ
ว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการตามมาตรา 1088 วรรคหนึ่ง

5. ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่**สอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้าง** หุ้นส่วนผู้นั้นต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดย**ไม่จำกัด**จำนวนตามมาตรา 1088 วรรคสอง (รับผิดเฉพาะหนี้ทั้งหลายที่ได้สอดเข้าไปจัดกิจการเท่านั้น)

6. ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้**แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอย่างอื่น**ให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียน ผู้นั้นจะต้องรับผิดเท่าถึงจำนวนที่ได้แสดงนั้น (มาตรา 1085)

